

LA CARTA DE SANTIAGO

¹ Che co jae Santiago. Che co jae Tumpa jare yandeYa Jesucristo jembiocui. Aicuatía añ cua tupapire doce ati Israel pegua uñemiai ñugüinoi vae reta pe. Tumpa ndiveño peĩ.

Aracuaa Tumpa umee vae

² Cherivi reta, amo pe yavai ete peve pico cavi vaerã Tumpa coti. Ërei jucuarãi yave, piyerovia eteño. ³ Echa'ã picuaa co quirãi mbaembae pemiavai vae uicuaaca peve ipirãta co pepurugüirovia. Jare cua picuaa yave, pepiaguasu ucuacuaa. ⁴ Ërei pemaño pepiaguasu re ucuacuaa cavi vaerã, pepiaguasu ete vaerã. Jucuarãi yave, ndarau mbae uata peve. Piyeyocui cavita Tumpa pe. ⁵ Ime yave quía aracuaa uata chupe vae, tuyerure Tumpa pe jese. Echa'ã Tumpa uipota ete umee aracuaa penti penti pe. Ndarau uñeengata quía pe mbaeti aracuaa güinoi ramo. Umeeta co aracuaa chupe. ⁶ Ërei tuyerure Tumpa pe jese mburugüirovia reve. Agüiye tuyerure chupe jese mburugüirovia mbae reve. Echa'ã uyerure chupe jese mburugüirovia mbae reve vae iaparoa i guasu pe oĩ vae rami co. Echa'ã ivitu uyepeyu yave, coti coti güiraa. ⁷ Jocua uyerure yandeYa Tumpa pe aracuaa re mburugüirovia mbae reve vae agüiye ipia pe tuyemingueta Tumpa umeeta co mbae chupe. ⁸ Echa'ã yepe tẽi uyerure Tumpa pe mbae re, ãrei güirovia'ã Tumpa umeeta co chupe. Jocua nunga uicuaa'ã etei mbae uyapo vaerã.

⁹ Penti upurugüirovia vae iparavete vae tuyerovia jeta Tumpa umee chupe vae re. ¹⁰ Ërei upurugüirovia vae icocatu vae tuyerovia Tumpa umimichi ramo. Echa'ã yepe

tēi icocatu, ěrei umanota co penti mbaepoti umano rami. ¹¹ Guarasi jasi yave jare ivitu jacu ou yave, ñana ipiru jare mbaepoti reta umano. Ipõra'ã ma. Jae ramiño vi icocatu vae aramoño umanota.

Ipiaguasu vae uicuaata ipurugüirovia ipirãta co

¹² Tuyerovia ipiaguasu vae jocua mbaembae umbiavai vae ou chupe yave. Echa'ã uicuaata ipurugüirovia ipirãta co jare uñemeeta chupe tecove opa mbae vae. Echa'ã yandeYa jei umee vaerã tecove opa mbae vae opaete uau vae reta pe. ¹³ Ime yave quía yavai ete chupe ico cavi vaerã Tumpa coti vae, jare jocua jeco pegua uipota yave uyapo mbaeyoa, agüiye tei: “Tumpa uipota ayapo vaerã mbaeyoa.” Echa'ã Tumpa uipota'ã etei uyapo mbaeyoa. Jae ramiño vi uipota'ã etei quía uyapo vaerã mbaeyoa.

¹⁴ Ęrei penti penti ipiyemingueta icavi mbae vae rupi uipota uyapo mbaeyoa. Echa'ã jocua mbaeyoa icavi echa chupe uyapo vaerã. ¹⁵ Ipiayemingueta icavi mbae vae reta uyapoca mbaeyoa reta. Jare taicue rupi mbaeyoa upuruyuca.

¹⁶ Agüiye petavi, cherivi reta aau vae. ¹⁷ Tumpa umee mbaembae yandeve ipiacavi ramo, jare opaete umee yandeve vae icavi ete co. Jae uyapo tembipe jare uyepepica'ã etei. Jecuaeño ipiacavi yandeve. ¹⁸ Tumpa uipota ramo, yandeapo tai retarã ñee añete vae rupi, ñaneño tee vaerã iyueguarã, mbae yagüiye vae reta tenondegua vae Tumpa pe uñeño tee rami.

Piyapo ñee piyapisaca jese vae

¹⁹ Jáeramo, cherivi reta aau vae, penti penti tuiyapa ete tuyapisaca, agüiye tiñee rai, agüiye tipochi rai. ²⁰ Echa'ã pochi vae ndarau uyapo jupi vae Tumpa uipota tēi uyapo vaerã vae. ²¹ Jáeramo peeya opaete pichñi vae jare opaete icavi mbae vae. Jare perovia piñemimichi reve ñee pepia pe uñeño vae. Echa'ã jucuarã yave, piyembiasacata co.

²² Ërei piyapo ñee piyapisaca jese vae. Agüiye piyapisacaiño jese. Echa'ã piyapisacaiño yave ñee re, piyembitaviño co peĩ. ²³ Ime yave quía ñee uyapisaca jese vae uyapo'ã vae - uyapisacaiño jese - jae co espejo pe umae iyee vae rami. ²⁴ Yepe tēi umae ma iyee, ãrei joco güi oo rupive ñacañi uyeecha vae güi. ²⁵ Ërei ime yave quía jecuaño mboroyocui icavi ete vae oporoyora vae re uyapisaca cavi vae, ñacañi'ã yave uyapo vaerã mboroyocui jei vae uyapisaca jese yave, Tumpa umivendiseta uyapo ramo.

²⁶ Ime yave quía mbaembae uyapo vae rupi Tumpa pe uyeyocui echa vae, tuñemoa cavi mbae jei vae re. Echa'ã uñemoa cavi'ã yave mbae jei vae re, uyembitavi co oĩ, jare mbaembae uyapo vae umbiyerovia'ã etei Tumpa.

²⁷ Añetete yaipota yave yayapo mbaembae yayeyocui vaerã yandeRu Tumpa pe, yaa yapou tirēi reta jare cuña ime umano vae reta uiporara ñugüinoi vae ipi, jare agüiye yayapo icavi mbae vae upurugüirovia mbae vae reta uyapo vae.

2

Icocatu vae reta jare iparavete vae reta

¹ Cherivi reta, pe reta perovia yandeYa Jesucristo re. Jae uyembiadoraca ma. Jáeramo agüiye piparavo pipiu vaerã icocatu vae reta jare perĩro vaerã iparavete vae reta. ² Aramoi uiqueta piyembatia pe cuimbae icocatu vae jare cuimbae iparavete vae. Cuimbae icocatu vae jemimonde ipõra ete jare güinoi ipoãcaregua oro pegua vae. Ërei cuimbae iparavete vae jemimonde indechi ete. ³ Pemae cavi yave jemimonde ipõra ete vae re jare pere yave chupe: “Eguapi cua pe. Cua tenda icavi co”; jare pere yave iparavete vae pe: “Iyemboi joco pe”; ani: “Eguapi ivi pe”, ⁴ pipiu co peĩ jocua icocatu vae jare perĩro co peĩ

iparavete vae. Icavi'ã jucuarãĩ pepuruyapo vaerã. Icavi mbae co pepia pe piyemingueta.

⁵ Piyapisaca cheré, cherivĩ reta aau vae. Tumpa uiparavo iparavete vae reta icocatu vaerã ipurugüirovia re jare güinoi vaerã imbaerã iporoyocua pe. Echa'ã jocua Tumpa jei umeeta opaete uau vae reta pe. ⁶ Ërei pe reta perĩro iparavete vae reta. Picuaa co quirãĩ icocatu vae reta uyembiiya pemaembae re jare uñeapo peré. ⁷ Tumpa peparavo Jesucristo jee re. Ërei picuaa co quirãĩ icocatu vae reta jei icavi mbae vae jocua tee icavi vae cotĩ.

⁸ Tumpa iñee pe uyecuatía oĩ cuarãĩ: “Eau nderapicha nde ndiyerau rami.” Cua co jae mboroyocui Tumpa iporoyocua pegua. Piyapo yave cua mboroyocui, piyapo co icavi vae. ⁹ Ërei piparavo yave pipiu vaerã icocatu vae reta jare perĩro vaerã iparavete vae reta, piyapo mbaeyoa. Echa'ã mboroyocui uicuaaca peve piyavĩ co mboroyocui.

¹⁰ Ime yave quía opaete mboroyocui jei vae uyapo cavi vae, penti uyavĩ yave, uyavĩ ma opaete mboroyocui.

¹¹ Mboroyocui pe uyecuatía oĩ cuarãĩ: “Agüiye iyuvanga menda re.” Ërei jae ramiño vi uyecuatía oĩ cuarãĩ: “Agüiye epuruyuca.” Aramoi nde ndiyuvanga'ã menda re. Ërei ndepuruyuca yave, ndiyavĩ ma mboroyocui.

¹² Tumpa perãata mboroyocui oporoyora vae rupi. Jáeramo piyemingueta cavi jare piyapo icavi vae. ¹³ Echa'ã ime yave quía uiparareco'ã japicha vae, Tumpa uãata uiparareco mbae reve, yepe tẽi Tumpa upuruparareco uyerovia reve upuruãa yave.

Mburugüirovia jare mboroyocui jei vae

¹⁴ Cherivĩ reta, aramoi quía jei güinoi co mburugüirovia, ãrei uyapo'ã mboroyocui jei vae. Jucuarãĩ yave, ipurugüirovia mbae'ã co. Ndarau uyembiasaca ipurugüirovia rupi. ¹⁵ Aramoi penti perivĩ ani penti

SANTIAGO 2:16   5   SANTIAGO 2:26

perindi mbaeti güinoi jemimonderã jare jembaliurã. ¹⁶ Pere yave chupe: “Tumpa reño ecua”, ãrei pemee'ã yave chupe mbaembae uata chupe vae, jocua pere vae mbae'ã co. ¹⁷ Jae ramiño vi piyapo'ã yave mboroyocui jei vae, jaeño mburugüirovia penoi, jare jocua mbae'ã co.

¹⁸ Aramoi quía jeita: “Nde ndere neno co mburugüirovia jare che jae ayapo mboroyocui jei vae.” Nde ndepuere'ã ndicuaaca cheve ndepurugüirovia. Echa'ã ndiyapo'ã mboroyocui jei vae. Ërei che aicuaacata ndeve chepurugüirovia mboroyocui jei vae ayapo vae rupi.

¹⁹ Nde nderovia ime co pentiño Tumpa. Icavi co jocua nderovia vaerã. Ërei aña reta vi güirovia jocua. Ërei jae reta uriri uquiye ramo. ²⁰ Nde co jae iyaracuaa mbae vae. ¿Ndipota pa aicuaaca vaerã ndeve quirãi ndepurugüirovia mbae'ã co, ndiyapo'ã yave mboroyocui jei vae?

²¹ Nemandúa yandetenondegua Abraham re. Jae uyembujupica uyapo vae re, umee tai Isaac Tumpa pe uñemeearenda pe yave. ²² Ndepuere ndicuaa quirãi Abraham ipurugüirovia uyapoca chupe Tumpa jei chupe uyapo vaerã vae. Abraham uyapo vae uicuaaca icavi ete co ipurugüirovia. ²³ Jare uyeyapo Tumpa iñee pe uyecuatía oĩ vae. Echa'ã uyecuatía oĩ cuarã: “Abraham güirovia Tumpa, jare Tumpa umbujupi ipurugüirovia jeco pegua. Jare Abraham uyembijee Tumpa iamigo pe.” Jucuarãi uyecuatía oĩ. ²⁴ Jáeramo pepuere picuaa quirãi Tumpa umbujupi mboroyocui jei vae uyapo vae. Umbujupi'ã mburugüiroviaño güinoi vae.

²⁵ Jae ramiño Rahab aguasa rupi ico vae uyembujupica uyapo vae re, Israel pegua reta Josué omondo vae re umaeño upita vaerã jenta pe yave jare omondo ye ambie tape rupi yave.

²⁶ Penti jete tecove mbaeti güinoi vae umano ma co. Jae ramiño vi ndepurugüirovia mbae'ã co, ndiyapo'ã yave

mboroyocui jei vae.

3

Ñanecū

¹ Cherivĩ reta, agüiye pipota opaete piyeyapo vaerã oporomböe vae retarã. Echa'ã picuaa quirãĩ oporomböe vae reta uyavi yave, uyembijeco ete ñru vae reta güi.

² Echa'ã yande opaete yayavi. Ime yave quía uyavi'ã jei vae re vae, jae icavi ete co. Jocu nunga güinoi mbaepuere opaete jete re. ³ Mase, ñañoño cavayu reta iyuru pegua iyuru pe, jae reta yugüiraa vaerã yaipota vae coti. Jucuarãĩ yandepuere yarovarova cavayu reta. ⁴ Jae ramiño vi yepe tẽi chalana guasu reta tuicha ete jare yepe tẽi amo pe ivitu tanta vae güiraa i guasu rupi, yepe tẽi chalana guasu itimón michi ete, ãrei pipe chalana guasu uruguata vae ipuere güirovarova chalana guasu jae uipota vae coti. ⁵ Jae ramiño vi ñanecū michi co, ãrei pipe yandepuere yayembicate ete.

Penti tata michi ete jendi vae ipuere uapi ñuu guasu. ⁶ Jare ñanecū penti tata rami co. Uyapoca jeta ete icavi mbae vae. Yepe tẽi yanderete pegua co, ãrei uyapo icavi mbae vae opaete yanderete pegua pe. Echa'ã tata mbaembae uapi rami, ñanecū uyapoca yandevẽ icavi mbae vae. Jare cua icavi mbae vae ou cañitei güi etei. ⁷ Ivi pegua reta umimaso ma ipotave maemimba reta, jare güira reta, jare mboi reta, jare jevae i rupigua reta. Güinoi reta mbaepuere umimaso vaerã. ⁸ ãrei yandepuere'ã etei ñamimaso ñanecū. Yandepuere'ã jese. Jecuaño uyapoca yandevẽ jeta ete icavi mbae vae. Imbayachi ete vae rami co. ⁹ Ñanecū pe yambiadora yandeRu Tumpa. Jae ramiño vi ñanecū pe yayepipeyu ñru vae reta re, yepe tẽi Tumpa uyapo reta jae etei rami. ¹⁰ Ñanecū pe yambiadora Tumpa jare yayepipeyu ñru vae reta re. Cherivĩ reta, icavi'ã

yayapo vaerã cuarãi. ¹¹ I icavi vae jare i iro vae ipuere'ã etei oẽ penti icua i oẽ vae güiño. ¹² Iva ipuere'ã etei umee saini reta. Jae ramiño vi uva ipuere'ã etei umee iva reta. Jae ramiño vi penti icua i oẽ vae ipuere'ã etei umee i icavi vae jare i iro vae.

Piyerure Tumpa pe aracuaa re

¹³ Ime yave quía pepite pe iyaracuaa vae, tuico cavi. Jucuarãi yave, icavi vae uyapo vae uicuaacata quirãi iyaracuaa co uñemimichi reve. ¹⁴ Ërei peacatãa yave ñru vae reta re jare pepochi yave chupe reta, agüiye piyembicate. Echa'ã piyembicate yave, peapu co. Piyapo'ã peñ añete vae rupi. ¹⁵ Jucuarãi piyapo yave, piyerure'ã peñ Tumpa pe umee vaerã peve aracuaa. Pico upurugüirovia mbae vae reta yugüireco rami. Pico pere vae reño. Pico ñña reta yugüireco rami. ¹⁶ Echa'ã peacatãa yave ñru vae reta re jare pepochi yave chupe reta, piñerãrota uyupii jare piyapota opaete mbae icavi mbae vae. ¹⁷ Ërei piyerure yave Tumpa pe umee vaerã peve aracuaa, ndarau piyapo pichii vae. Pepiacatuta co. Pepiaguasuta co. Piyapota co Tumpa uipota piyapo vaerã vae. Pipararecota co opaete vae. Pepiacavita co. Pepirãta co pepurugüirovia re. Ndarau pepurumbitavi. ¹⁸ Pe reta penoi yave mbiacatu, pico pepiacatu reve. Jucuarãi yave, piyapota jupi vae.

4

Cua ivi pegua iamigo oyovaicho Tumpa ndive

¹ ¿Maera pa piñerãro uyupii? Tamimbeu peve. Piñerãro uyupii, ime ñugüinoi icavi mbae vae pepia pe ramo. ² Pipota tõi mbaembae, ãrei penoi'ã. Pepuruyuca jare jecuae pipota tõi mbaembae, ãrei pepuere'ã penoi. Piñerãro uyupii. Ërei penoi'ã, piyerure'ã Tumpa pe jese ramo. ³ Piyerure tõi mbaembae re Tumpa pe, ãrei jae

umee'ã peve. Piyerure cavi'ã. Echa'ã piyerure mbaembae re piporu vaerã pepia jei vae reño. ⁴ Pe reta menda re uyuvanga vae reta rami co. ¿Picuaa'ã pa quirãi cua ivi pegua iamigo oyovaicho Tumpa ndive? Jáeramo pipota yave piyeyapo ivi pegua iamigorã, piyeyapota co Tumpa jovaichorã. ⁵ Añete vae co cua Tumpa iñee pe uyecuatía oĩ vae: “Espíritu Santo yandepia pe ico vae yanderau etc.” Jucuarãi uyecuatía oĩ. ⁶ Ërei Espiritu Santo umee yandeve jeta ete ipiacavi. Echa'ã Tumpa iñee pe uyecuatía oĩ cuarãi: “Tumpa oyovaicho uyembicate vae reta ndive. Ërei umee ipiacavi uñemimichi vae reta pe.” Jucuarãi uyecuatía oĩ.

⁷ Jáeramo piyapo Tumpa uipota piyapo vaerã vae. Piñerãro añã guasu ndive, jare jae osita pegüi. ⁸ Peya Tumpa re jare Tumpa oyata peré. Pe reta co jae iyoa vae reta. Agüiye ma piyapo pichĩi vae. Piyoe pepia agüiye vaerã penoi pepiyemingueta icavi mbae vae. ⁹ Pepiatiti jare piyao. Pepiatiti pepuca vaerãve. Pepiatiti piyerovia vaerãve. ¹⁰ Piñemimichi yandeYa jovai, jare jae pembu-tuichacata.

Agüiye pere icavi mbae vae uyucoti

¹¹ Cherivi reta, agüiye pere icavi mbae vae uyucoti. Ime yave quía jei icavi mbae vae tivi coti vae, uãa co oĩ tivi. Jocua nunga jei oĩ icavi mbae vae mboroyocui coti jare uãa co oĩ mboroyocui. Ërei neãa yave mboroyocui, ndiyapo'ã mboroyocui jei vae. Jaeño neãa mboroyocui. ¹² Jaeño Tumpa umee mboroyocui jare ipuere upuruãa. Jae ipuere upurumbiasa jare ipuere upurumbai. Nde ndepuere'ã etei ndepuruãa.

Picuaa'ã mbae ra uyeyapota piareve pe

¹³ Piyapisaca michi pegua cua re. Echa'ã pe reta pere cuarãi: “Añave ani curiye yaata jocua tenta guasu pe, jare

yaicota joco pe penti año pegua. Yaguata mbaembae jare ñameeta mbaembae ñamingana vaerã corepoti.” Jucuarã pere. ¹⁴ Ërei pe reta picuaa'ã mbae ra uyeyapota piareve pe. Picuaa'ã imeñota ra peĩ piareve pe. Echa'ã perecove ivĩti rami co. Uyecuaa michi peguaño. Jayave imambae mbaeti ma oĩ. ¹⁵ Jáeramo pereta tẽi cuarã: “YandeYa uipota yave, yaicota joco pe jare yayapota jocua jocua.” Jucuarã pereta tẽi. ¹⁶ Pere'ã yave jucuarã, piyembicate co peĩ pe reta etei piyapota vae re. Jare jucuarã piyembicate yave, piyapo icavi mbae vae.

¹⁷ Jáeramo picuaa yave mbae icavi piyapo vaerã vae, piyapo'ã yave, peyoa co.

5

Icocatú vae icavi mbae vae uyapo vae reta

¹ Piyapisaca michi pegua, picocatú vae reta. Piporara eteta co. Jáeramo piyao pesapicai reve. ² Jeta ete penoi vae jepita'ã mbae ave, jare cupii reta urucumeguata peremimonde ipõra ete vae reta. ³ Oro jare corepoti penoi vae opata iyuquiri. Jare jocua uicuaacata pe reta piyapo co icavi mbae vae. Jáeramo piporarata co, tata yanderapi yave yaiporara rami. Picocatú co. Ërei ndarau penoi ara reta piyerovia vaerã jeta ete penoi vae re. ⁴ Mase, uparaviqui peve vae reta umbaeviro peco reta pe, ãrei pembrie'ã chupe reta. Jae reta iñeengueta peve. Jare yandeYa uyandu ma quirã iñeengueta peve jocua umbaeviro vae reta. ⁵ Cua ivi pe pico rambueve, piyecou tembú icavi vae pe jare piporu pecorepoti piyapo vaerã jeta icavi mbae vae. Piyeminguira ma co. Ërei imambae pemanota. ⁶ Pe reta pembijeco jocua jupi vae jare piyuca vi. Jare jae ipuere'ã uyerepi pegüi.

Pepiaguasu jare piyerure Tumpa pe

⁷ Jáeramo, cherivi reta, pepiaguasu yandeYa ou ye regua. Tamijaanga umaeti vae. Umaeti yave, uãro ima güinoi vaerã mbaeviro. Ipiaguasu ete. Echa'ã oquiñoi yave, temiti ucuacuaa jare yagüiye. ⁸ Jae ramiño vi pe reta pepiaguasu. Jecuaeño piñemiatangãtu. Echa'ã uyaro ma yandeYa ou ye vaerã.

⁹ Agüiye piñeenguru piyupe, cherivi reta. Echa'ã piñeenguru yave piyupe, piyembijecota. Echa'ã upuruãa vae imambae outa uvãe. ¹⁰ Cherivi reta, pemandúa Tumpa iñee aracae umimbeu vae reta re. Jae reta imiari ñru vae reta pe yandeYa jee re. Jae reta uicuaaca yandeve quirãi yaiporara yave, icavi co ñamiaguanta vaerã yandepiaguasu reve. ¹¹ Añete co, yande yae uyerovia ma co jucuarãi umiaguanta vae reta. Picuaa co quirãi Job ipiaguasu ete, jare quirãi yandeYa umivendise ete taicue rupi. Echa'ã yandeYa yanderau jare yandeparareco ete.

¹² Ërei, cherivi reta, agüiye mbae pere ara jee re ani ivi jee re ani mbae jee re ave. Pere “añete co” ani “añete'ã co.” Uasa pere yave, peyoata co jare Tumpa perãata co.

¹³ Ime yave quía pepite pe uyemipia'ã oĩ vae, tuyerure Tumpa pe. Ime yave quía pepite pe uyerovia vae, tumbiadora Tumpa canta pe. ¹⁴ Ime yave quía pepite pe imbaerasi vae, tueni upurugüirovia vae reta itenondegua reta. Jayave jae reta toñoño aceite imbaerasi vae re yandeYa jee re, jare tuyerure Tumpa pe jese. ¹⁵ Jare mburugüirovia reve uyerure reta yave, imbaerasi vae ucuerata. Echa'ã yandeYa umbigüerata. Jare imbaerasi vae uyapo yave mbaeyoa reta, Tumpa umbiasata chupe. ¹⁶ Peyoa yave uyucoti, pemimbeu piyupe. Jayave piyerure piyee Tumpa pe, Tumpa pembigüera vaerã. Penti jupi vae uyerure yave ipia reve, Tumpa uyapota jeta ete chupe. ¹⁷ Elías co jae penti ivi pegua yande rami. Ërei jae uyerure ipia reve Tumpa pe agüiye vaerã oqui. Jare oqui'ã etei

mbapĩ año jare seis yasi. ¹⁸Jayave Elías uyerure ye Tumpa pe jare uyembĩpi oqui jare temiti ucuacuaa ye.

¹⁹Cherivĩ reta, ime yave quía pepite pe añete vae güi opia vae, jare ĩru vae omborĩ yave umĩñatima ye vaerã añete vae pe, ²⁰picuaa cua: Jocua oporomborĩ vae uepi opia vae jecove mano güi, jare jucuarãi omborĩ ramo, Tumpa umbiasata opia vae pe opaete imbaeyoa.

Nuevo Testamento Guaraní Pe
New Testament in Guaraní, Western Bolivian (BL:gnw:Guaraní,
Western Bolivian)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guaraní, Western Bolivian

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Guaraní, Western Bolivian [gnw], Bolivia

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Guaraní, Western Bolivian

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Jan 2022 from source files dated 29 Jan 2022

09a8356f-416c-5877-91cf-40f681db481e